

■ VOTAZIUN FEDERALA DALS 12 DA FAVRER

Taglia sin interpresas III

Da tge sa tracti?

La Svizra favurisescha radund 24'000 interpresas internaziunalas, las uschenumnadas societads da status. Quellas pajan pli pauc taglia che interpresas indigenas. Quest tractament inegal vegn crititgà da l'exteriur: Tscherts chantuns carmalan interpresas estras en Svizra cun taglias bassas spezialas. Sut squitsch da la critica severa han il cussegl federal ed il parlament decidì la refurma da taglia sin interpresas III. Quella dauza dad ina vart la taglia per las societads da status. Da l'atra vart inolteschan ins novs levgiaments da taglia per che las interpresas na scappian betg en l'exteriur e per che la Svizra restia atractiva.

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

Ils novs levgiaments èn: ina «patent box», deducziuns per perscrutaziun, deducziuns d'in tschains fictiv sin agen chapital fitg aut.

La confederaziun quinta cun perditas d'entrada dad 1,1 milliardas francs l'onn. En ils chantuns calculeschan ins cun passa trais milliardas francs damain mintg'onn.

Tge plega persuerter?

La refurma maina en general a taglias pli bassas per interpresas. Ils concerns da chemia e da farmazia a Basilea profiteschon oravant tut da la «patent box». Ils gudogns ord patentas pon vegnir separads da tschels gudogns e vegnan suttamess ad ina tariffa pli bassa. Igl è lubi distgargas fiscalas d'enfin 90 pertschient.

La «patent box» vegn introducida en tuts chantuns. Las deducziuns èn facultativas per ils chantuns.

Per la perscrutaziun dastga ina firma trair giu 150 pertschient, pia dapli che las expensas effectivas. Tar il surpli da 50 pertschient sa tracti en saez d'ina subvenziun statale per la perscrutaziun.

Da la deducziun d'in tschains fictiv sin in fitg grond agen chapital profiteschon cunzunt firmas multinaziunalas cun sedia a Turitg e Geneva.

La pcd, pld, pps, pbd ed ils verd-liberals èn persuerter.

«Cun quest pachet restain nus attractivs e giugain vinavant en l'emprima liga», di cusseglier federal Ueli Maurer.

Tge plega encunter?

Entras ils regals da taglia per las interpresas mancan milliardas en las cassas da la confederaziun, dals chantuns e da las vischnancas. Questas milliardas na pon betg mo vegnir spargnadas en. Ils adversaris da la refurma averteschan ch'il pajataglia normal vegnia a stuaire star botta e pajar il quint.

Plinavant accentuescha la refurma anc il cumbat e la concurrenza da taglia tranter ils chantuns. Ils chantuns bainstants pon sa lubir d'introdur las deducziuns da perscrutaziun e da tschains fictivs. Ils chantuns cun cassas vidas ston desister e daventan anc main attractivs per interpresas.

Plinavant teman ins che las novas deducziuns avrian novas rusnas fiscalas tras las qualas las interpresas mitschan da la taglia.

La ps ed ils verds cumbattan la refurma da taglia per interpresas III.

«Tar il stadi na datti nagut gratuit. Era las perditas da taglia sto insatgi pajar», di l'antierur survegliader da pretschs Rudolf Strahm.

Dretg da burgais per la terza generaziun

Da tge sa tracti?

Il 2004 ha il pievel svizzer refusà ch'els seconos e terzos survegnan automaticamain il dretg da burgais svizzer. Questa giada vai be per ils terzos, vul dir per ils biadis da persunas ch'èn immigradas en Svizra. Quests biadis na duain betg stuaire far atras ina procedura cumplitgada da naturalisaziun sch'els lessan daventar burgais svizzers. Per els duai valair la naturalisaziun facilitada – pli simpla che custa damain – sco per conjugals da burgais svizzers. Per gliez dovri ina midada da constituziun.

Sch'il pievel di gea na survegn in terzo betg automaticamain il dretg da burgais. El sto l'emprim tschentar ina dumonda ed ademplir tschertas premissas: esser integrà bain, respectar noss urden giuridic e nossas valurs constituziunalas sco per exempel l'egualitad d'um e dunna, discurrenza in lingua naziunala ed ademplir sias obligaziuns finanzialas e pajar taglia. Insatgi che retira agid social na po betg sa laschar natiralisar.

Tge plega persuerter?

Giuvens e giuvnas da la terza generaziun sa sentian sco part da la Svizra, argumentescha il cussegl federal en il carnet da votaziun. Els pensian ed ageschian sco Svizzers. Cun il dretg da burgais survegnian els tut ils dretgs e las obligaziuns che tutgian latiers. Uschia sappian els sa participar al process politic e survegnian era giuridicamain la piazza ch'els hajan gia daditg en nossa societad.

La finamira èsi era d'unifitgar per la terza generaziun las differentas reglas da naturalisaziun en ils chantuns.

Igl è prevedì che mo persunas fin 25 onns dastgan tschentar ina dumonda per ina naturalisaziun facilitada – per evitar la pussaivladad da mitschar dal servetsch militar.

La pld, pbd, ils verds e verd-liberals beneventan la naturalisaziun facilitada per la terza generaziun. La pcd prenda sia parola ils 28 da schaner.

«La Svizra è lur patria, mo ch'els n'han betg in pass cotschen», di cussegliera federala Simonetta Sommaruga.

Tge plega encunter?

Sulet la pps vul impedir che la terza generaziun survegn pli tgunsch il pass cotschen. Ella avertescha ch'ins naturaliseschia uschiglio ils esters a moda nuncontrollada. La procedura duai restar tar ils chantuns e tar las vischnancas che possian giuditgar bier meglier sch'ina persuna saja integrada bain u betg.

Crititgads vegnan er ils criteris per definir tgi che tutga tar la terza generaziun. Quels sajan memia pauc severs. Suandants criteris ston esser ademplids a moda cumulativa: Il tat u la tatta ston savair render verdaivel d'avair gi il dretg da dimora en Svizra. In dals geniturs sto avair vivi almain diesch onns en Svizra ed avair frequentà tschintg onns la scola obligatorica. La persuna da la terza generaziun sto esser naschida en Svizra, avair frequentà almain tschintg onns la scola obligatorica e posseder ina permissiun da domicil.

«Terza generaziun' na munta betg automaticamain che la persuna saja integrada bain», di cusseglier naziunal Werner Hösli (pps/GL).

Fond per vias naziunalas e d'aglomeraziun

Da tge sa tracti?

Per finanziar il traffic public exista gia ina cassa, respectivamain in fond permanent. Uss lessan il cussegl federal ed il parlament er installar ina tala cassa per las vias. Quella duai avair num Fond per las vias naziunalas ed il traffic d'aglomeraziun (NAF). Ils daners derivan dad ina vart da funtaunas che han gia fin uss finanzià il mantegniment e la costrucziun da vias, per exempel la vignetta d'autostrada. Ma i dar era novas funtaunas, per exempel ina part da la taglia sin ieli – ella vegn dauzada per quatter raps sin 34 raps il liter. Er ils vehichels electrici duain contribuir cun ina nova taxa a la finanziaziun da vias.

Per installar il nov fond vegn midada la constituziun. Gliez dovra il consentiment dal pievel e dals chantuns. Per ch'els chantuns da muntogna na voteschian betg encunter il NAF han ins integrà pliras vias regiunalas en la rait da vias naziunalas, en il Grischun per exempel la via sur il Güglia.

Tge plega persuerter?

Dapi il 1990 è il traffic sin las vias naziunalas creschì per il dubel. La confederaziun prognostitgescha ch'il traffic s'augmenta vinavant. Quai chaschuna anc dapli colonnas. Ils custs per construir e mantegnair las vias creschan. Sin las vias d'aglomeraziun èsi anc pir: Enturn Turitg datti di per di colonnas, ma er enturn Berna, Losanna e Geneva sa staua il traffic durant las uras da chatsch.

Cun il NAF vul ins metter a disposiziun mintg'onn trais milliardas francs per bajegiar ora las vias nua ch'igl exista stretgas, per schlargiar la rait da vias naziunalas e per finanziar il mantegniment.

Il NAF remplazza il fond d'infrastructura ch'exista dapi il 2008 e ch'ins ha installà mo per in temp limità.

La pcd, pld, pps e pbd dian «gea» al NAF.

«Il traffic n'è betg mo s'augmentà ils ultims onns, anzi, el è s'augmentà a moda massiva», di cussegliera federala Doris Leuthard.

Tge plega encunter?

Betg d'accord èn ils sanesters ed ils verds. Ils sanesters crititgeschan ch'il NAF vegn alimentà per gronda part da la cassa federala, pia cun daners che mancan suenter forsa tar la scolaziun u tar il traffic public. Lentschatta han ils sanesters anc sustegnì il fond. Igl era prevedì d'auzar per 15 raps la taglia sin ieli ch'era restada dapi il 1974 adina sin il medem nivel. La finala ha il parlament decidì mo in augment da quatter raps. Uschia na portan betg ils automobilists il grond burdi finanziar dal NAF, mabain la cassa federala e pia indirectamain il pajataglia.

Ils verds crititgeschan ch'il fond saja in program per bajegiar vias e per betunar la cuntrada. Ins promovia il traffic d'autos sin donn e cust dal traffic public. Plinavant stessan a disposiziun per ils proxims diesch onns avunda daners per il traffic d'aglomeraziun.

«Cun memia blers daners en la cassa da vias construeschan ins vias che na fan betg senn», di cusseglier naziunal Balthasar Glättli (verds/ZH).